

Nafaka Politikaları ve Cinsiyetlendirilmiş Yoksulluk

Gölnur Aksop

Nafaka Bir Lütuf Değil,
Kadınların ve Çocukların
Hakkıdır

ayşe düzkan

ev kadına ve çocuklar kadına
emanetse, nafaka da olacak

Fatma Yay Hopikoğlu

Kadının Nafaka Hakkına
Yönelik Tutum ve Tartışmalar

Derya Aslan

"Ailem Güvende" Adına
Kurulan Kuşatma

İlknur Birol

Okulda Ne Öğretiyoruz? İtaat,
Ayrımcılık ve Özgürlük
Mücadelesi

Rojda Yıldız

Amaterasu ve "Cam Ciltler";
Şintoizm Bu İşe Ne Der?



İÇİNDEKİLER

- 1** Nafaka Bir Lütuf Değil, Kadınların ve Çocukların Hakkıdır
Gölnur Aksop
- 6** ev kadına ve çocuklar kadına emanetse nafaka da olacak
ayşe düzkan
- 9** Kadının Nafaka Hakkına Yönelik Tutum ve Tartışmalar
Fatma Hopikoğlu
- 14** 'Ailem Güvende' Adına Kurulan Kuşatma
Derya Aslan
- 19** Okulda Ne Öğretiyoruz? İtaat, Ayrımcılık ve Özgürlük
Mücadelesi
İlknur Birol
- 22** Amaterasu ve 'Cam Ciltler'; Şintoizm Bu İşe Ne Der?
Rojda Yıldız

Nafaka Bir Lütuf Değil, Kadınların ve Çocukların Hakkıdır

Gülnur Aksop-27 Eylül 2026



Nafakaya duyulan ihtiyacın temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği bulunmaktadır. Eğitimde ve istihdamda eşitlik sağlandığında, kadınlar güvenceli ve eşit ücretli işlere erişebildiğinde, bakım sorumlulukları eşler ve kamu tarafından adil biçimde paylaşıldığında nafakaya duyulan ihtiyaç da azalacaktır

Nafaka hakkı uzun süredir gerçeklerden kopararak tartışılıyor. Kadınların boşanarak “ömür boyu nafaka aldığı”, erkeklerin ağır ve sınırsız bir yük altında bırakıldığı yönündeki söylemler tekrar tekrar gündeme getiriliyor. Oysa veriler, nafaka üzerinden yaratılan bu “mağdur erkek” anlatısının gerçeği yansıtmadığını; asıl görünmez kılınanın kadınların yoksulluğu, karşılıksız bakım emeği ve çocukların ihtiyaçları olduğunu gösteriyor.

Her şeyden önce iki farklı nafaka türünü birbirinden ayırmak gerekiyor. Yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek eşe verilen sosyo-hukuki bir destektir. İştirak nafakası ise anneye değil, çocuğun bakım, eğitim, sağlık, beslenme ve barınma giderlerine katkı sağlamak amacıyla çocuk için ödenir. Buna rağmen nafaka tartışmalarında bu iki hak bilinçli biçimde birbirine karıştırılıyor; çocuk için ödenmesi gereken nafaka bile kadınlara tanınmış bir ayrıcalıklı gibi sunuluyor.

Çocukların bakımını kim üstleniyor?

EŞİK (Eşitlik için Kadın Platformu) olarak bu konuda çok ayrıntılı bir çalışma yaptık. Çok kapsamlı bir dosya ve “Nafaka gerçekleri” adı altında bir dizi görsel de hazırladık. Bu

çalışmaya göre 2025 yılında boşanan çiftlerin çocuklarına ilişkin velayet kararlarının yüzde 74,6'sında çocuklar annelerinin yanında kaldı. Bu oran, nafaka tartışmalarında sorulması gereken temel soruyu açıkça ortaya koyuyor: Bu çocuklara kim bakacak?

nafaka
Berçekleri

ÇOCUK İÇİN SAĞLANAN ORTALAMA İŞTİRAK NAFAKASI MİKTARI

1.422,30 TL.'dir

2013-2021 yılları arasında velayet sahibi olmayan eşlerin (yani çoğunlukla babaların) açtığı iştirak nafakasını azaltma davaları **%83,3**, tamamen kaldırma davaları ise **%62** oranında artmıştır.

- Kadınlara ödenen nafakaların indirilmesi/kaldırılması davalarında bu yüksek artışlar yoktur.
- Çocuk nafakaları için bu artış, nafaka mağduru olduğunu söyleyen erkeklerin çoğunun aslında iştirak nafakasından bahsettiği gerçeği ile de örtüşmektedir.

#NafakaHaktır

eşik
Eşitlik İçin Kadın Platformu

Çocuğun gündelik bakımını kim üstlenecek? Okuluyla, sağlığıyla ve beslenmesiyle kim ilgilenecek? Hastalandığında işinden kim izin alacak? Eğitim, ulaşım, kıyafet, kira ve gıda giderlerini kim karşılayacak?

Çocukların büyük çoğunluğunun bakım sorumluluğunu anneler üstlenirken iştirak nafakasının bir “erkek mağduriyeti” olarak sunulması, babaların çocuklarına karşı taşıdığı ekonomik sorumluluğu görünmez kılıyor. Çocuk için ödenen nafaka bir kadına yapılan yardım değil, ebeveynlik sorumluluğunun gereğidir. Boşanma, babalığı ve çocuğun ihtiyaçlarına katkıda bulunma yükümlülüğünü sona erdirmez.

Aynı çalışmaya göre çocuk için verilen ortalama iştirak nafakası 1.422,30 TL'dir. Bu miktarın bir çocuğun aylık beslenme, barınma, eğitim, sağlık ve ulaşım giderlerini karşılamaktan ne kadar uzak olduğu açıktır. Buna rağmen 2013–2021 yılları arasında velayet sahibi olmayan eşlerin, yani çoğunlukla babaların, iştirak nafakasının azaltılması

için açtığı davalar yüzde 83,3; tamamen kaldırılması için açtığı davalar ise yüzde 62 oranında artmıştır.

Bu veriler, nafaka tartışmasının büyük ölçüde kadınlara ödenen yoksulluk nafakasından değil, çocukların bakım giderlerine katılma yükümlülüğünden duyulan rahatsızlıktan beslendiğini göstermektedir. **Aslında nafaka mağduru erkek yok. Çocuklarının nafakasına göz diken, çocukları için bile para ödemek istemeyen erkekler var.**

Yoksulluk nafakası neden gereklidir?

Kadınların ekonomik eşitsizliği evlilikle başlamıyor, boşanmayla da sona ermiyor. Kadınlar eğitime ve istihdama erkeklerle eşit koşullarda erişemiyor; düşük ücretli, güvencesiz ve kayıt dışı işlerde daha fazla çalışıyor. Çocuk, yaşlı, hasta ve engelli bakımının büyük bölümü kadınların karşılıksız emeğiyle yürütülüyor.

nafaka Berççekleri

Yoksulluk nafakası, kadınların şiddet içeren evliliklerden çıktıklarında ekonomik olarak ayakları üzerinde durabilmesini sağlayan sosyo-hukuki bir destektir.

➔ **Yapılan araştırmalarda dosyaların**

- %88.4'ünde şiddet iddiası bulunmaktadır.**
- %25'inde bu şiddet nedeniyle ceza davaları açılmıştır.**
- %42'sinde 6284 sayılı şiddet yasası uyarınca koruma kararı alınmıştır.**

ŞİDDET BOŞANMA DAVALARINDA ANA NEDENDİR.

#NafakaHaktır

eşik
Eşitlik İçin Kadın Platformu

Birçok kadın evlilik süresince ücretli çalışmaktan uzak kalıyor, mesleki gelişimini sürdüremiyor, sosyal güvenceden ve emeklilik hakkından mahrum bırakılıyor. Kadının yıllarca üstlendiği ev işleri ve bakım emeği ailenin yaşamını mümkün kılıyor; ancak bu emeğin ekonomik değeri ne evlilik içinde ne de boşanma sonrasında tanınıyor.

Boşanma gerçekleştiğinde erkek çoğunlukla gelirini, mesleğini, sosyal güvence ve birikimlerini korurken kadın, yıllarca sürdürdüğü karşılıksız emeğin ardından işsiz, gelirsiz ve güvencesiz kalabiliyor. Yoksulluk nafakası tam da bu eşitsizliğin sonuçlarını bir ölçüde gidermeyi amaçlayan yasal bir haktır.

Kadınlar nafaka almak için boşanmıyor. Kadınlar çoğu zaman yoksullaşacaklarını bilmelerine rağmen şiddetten, baskıdan ve eşitsizlikten kurtulabilmek için boşanıyor.

Nafaka hakkı aynı zamanda şiddetten uzaklaşabilme hakkıdır

Yapılan çalışmada boşanma dosyalarının yüzde 88,4'ünde şiddet iddiası bulunuyor. Dosyaların yüzde 25'inde şiddet nedeniyle ceza davası açılmış; yüzde 42'sinde ise 6284 sayılı Kanun uyarınca koruma kararı verilmiş.

Bu veriler, nafakanın yalnızca ekonomik bir mesele olmadığını açıkça gösteriyor. Yoksulluk nafakası, şiddet içeren bir evlilikten ayrılan kadının ekonomik olarak ayakta kalabilmesini sağlayan önemli güvencelerden biridir. Ekonomik desteği, düzenli geliri, barınabileceği güvenli bir yeri ve çocuk bakım desteği bulunmayan bir kadının şiddet ortamından uzaklaşması çok daha güçtür.

Kadınların nafaka hakkını sınırlandırmak, özellikle ekonomik şiddete maruz bırakılan kadınlara “Ya şiddete katlan ya da yoksulluğa razı ol” demektir. Bu nedenle nafaka hakkına yönelik her müdahale, kadınların boşanma ve şiddetten uzaklaşma hakkını da doğrudan etkiler.

Gerçek çözüm kadınların kazanılmış haklarını budamak değildir

Nafakaya duyulan ihtiyacın temelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği bulunmaktadır. Eğitimde ve istihdamda eşitlik sağlandığında, kadınlar güvenceli ve eşit ücretli işlere erişebildiğinde, bakım sorumlulukları eşler ve kamu tarafından adil biçimde paylaşıldığında nafakaya duyulan ihtiyaç da azalacaktır.

Ancak bu eşitsizlikleri ortadan kaldırmadan nafakayı süreyle sınırlandırmak ya da kadınların bu hakkını zorlaştırmak, sorunu çözmek değil; eşitsizliğin bedelini bir kez daha kadınlara ve çocuklara ödetmektir.

Bu nedenle şunları söylüyoruz:

Kadınların kazanılmış nafaka hakkını tehdit eden düzenleme ve söylemlerden vazgeçilmelidir. Nafaka miktarları, kadınların ve çocukların gerçek yaşam giderleri ile ekonomik koşullar dikkate alınarak belirlenmelidir. Nafakanın düzenli ve eksiksiz ödenmesini güvence altına alacak etkili mekanizmalar oluşturulmalıdır. Çocuk bakım hizmetleri kamusal, ücretsiz, erişilebilir ve nitelikli hale getirilmelidir. Kadınların eğitim ve istihdama eşit katılımını sağlayacak; kayıtlı, güvenceli ve eşit ücretli çalışmayı destekleyecek politikalar uygulanmalıdır. Evde, iş yerinde ve kamusal alanda şiddeti önlemek için 6284 sayılı Kanun etkin biçimde uygulanmalıdır.

Nafaka tartışması, kadınlar evlerinde, sokaklarda, çalışma yaşamında ve karar alma mekanizmalarında eşit, özgür ve güvende olduğunda sona erecektir.

O güne kadar nafaka; bir lütuf, ödül ya da ayrıcalık değil, kadınların ve çocukların yaşamlarını sürdürebilmeleri için vazgeçilmez bir haktır.

Her yargı paketinde nafaka gündemde. Şimdiye dek her seferinde kadınlar olarak engelledik. Şimdi sırada 13. Yargı paketi var. **Eğer bu kez nafaka hakkına dokunulursa, nafakaya kim el uzatırsa karşılığını kadınlardan alacak.** Önümüzde seçimler olduğunu da hatırlatmak lazım. Bu iktidarı kendilerine oy veren, vermeyen kadınlar gönderecek.

Kısaca kadınların kazanılmış haklarından vazgeçmiyoruz. Yoksulluğun ve bakım yükünün kadınlara bırakılmasını kabul etmiyoruz. Nafaka haktır! Ve yine “Yasalara Dokunma, Uygula!” diyoruz.

ev kadına ve çocuklar kadına emanetse nafaka da olacak

ayşe düzkan-27 Eylül 2026



tük'in verilerine göre türkiye'de 15 yaş üstü nüfus içinde istihdam oranı yüzde 49.5, erkeklerde bu oran yüzde 66.9, kadınlarda ise bunun yarısından daha az, yüzde 32.5! üstelik kadınlar erkeklerle eşdeğer iş yaptıklarında bile eşit ücret alamıyor. kız çocukları eğitime erişemiyor, kadınlar mesleki eğitim alamıyor. bunlar bu mecranın okurlarının bildiği şeyler

meclis'in ekim ayında açılmasıyla birlikte ilk gündeme gelecek konulardan biri nafaka meselesi. bilindiği gibi, anayasa mahkemesi geçtiğimiz haziran ayında, medeni kanun'daki yoksulluk nafakasının "süresiz" uygulanmasını oy çokluğuyla iptal etti.

yoksulluk nafakası, boşanma halinde, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşecek tarafa, karşı tarafın yapacağı ödeme anlamına geliyor. burada cinsiyet belirtilmemesi bizi yanıltmasın. bir erkeğin, boşanma halinde yoksullaşması ihtimali çok küçük. aslında süresiz nafaka koşulsuz değil, kadının evlenmesi veya bir erkekle evli gibi yaşaması halinde, haysiyetsiz yaşadığının kanıtlanması durumunda ve yoksulluğunun son bulması üzerine son buluyor.

haysiyetsiz yaşamaktan ne kastedildiğini hepimiz iyi kötü anlamışızdır, erkekler için olağan olan pratikler. yoksulluğun son bulması nasıl mümkün olur; ya hayatını değiştirecek bir mirasa konacak veya iş bulacak yani ücretli çalışmaya başlayacak.

hukuki gelişmeleri tahlil etmeyi hukukçulara bırakayım. түк'in verilerine göre türkiye'de 15 yaş üstü nüfus içinde istihdam oranı yüzde 49.5, erkeklerde bu oran yüzde 66.9,

kadınlarda ise bunun yarısından daha az, yüzde 32.5! üstelik kadınlar erkeklerle eşdeğer iş yaptıklarında bile eşit ücret alamıyor. kız çocukları eğitime erişemiyor, kadınlar mesleki eğitim alamıyor. bunlar bu mecranın okurlarının bildiği şeyler.

yani yasa, yoksulluk nafakasına ihtiyaç duyan kadınların yoksulluktan kurtulmasını evliliğe ya da bir erkekle evli gibi yaşamaya bağlarken bütün bunları göz önüne alıyor aslında. bir kadının kendisini geçindirebilecek bir ücret kazanabilmesi büyük bir lüks, bu lükse daha önce ücretli çalışmadığı bir evliliği sonlandırır sonlandırmaz ulaşabilmesi ancak masalarda ve dizilerde mümkün. ya çocuklar? diyelim ki bir kadın, çocuklarına da bakacak kadar para kazanabiliyor, neden babalarının hiçbir katkısı olmadan büyütsün çocuklarını?

yoksulluğun temeli: ücretsiz çalışma

kadınların ücrete ulaşmakta yaşadığı güçlüklerin çok çeşitli sebepleri var. bunların başında esas olarak evinde ücretsiz çalışmak üzere büyütülmüş olmaları geliyor. bunun bu coğrafyaya mahsus bir olgu olduğunu düşünmeyin. örneğin almanya'da, akademisyen çiftler çocuk sahibi olduklarında işinden vazgeçenin genellikle kadınlar olduğu söyleniyor. çünkü orada da kadınlar erkeklerden daha az kazanıyor ve daha küçük olan ücretten vazgeçiliyor.

evlilik/aile kadınlar için bir geçim yolu olarak dayatılıyor, üstelik kadınlar ücretli çalışırken de aynı zamanda evin, erkeğin, çocukların bakımını üstleniyor. ama bir işte ücretli çalışırken ayrılıp başka bir işe girebilirsiniz. patronunuz sizi işten çıkartırsa çeşitli haklarınız doğar. ya evlilikte?

bazı kadınların evleriyle ilgili sorumluluklarının diğerlerinden daha az olduğu, maddi durumlarının kendilerine yardımcı olacak birilerini istihdam etmelerine izin verdiği söyleniyor. ama bu kocalarının evle ve çocuklarda hatta bazen kendi ebeveyninin bakımıyla ilgili sorumluluk almaması gerçeğini değiştirmiyor. erkekler her durumda eşlerinden geçim karşılığında hizmet alıyor; o geçimin nasıl olacağına da kendileri karar vererek. isterse evin rızkını kumarda yer, isterse eşine her bayram altın takı alır.

bir kadın fiziksel şiddet/aşağılanma/psikolojik şiddet/ekonomik şiddet yani örneğin haneyi parasız bırakma/çocuklarına şiddet benzeri sebeplerle boşanmak istese nasıl geçinecek, çocuklarını nasıl geçindirecek? bir erkek, başka birine âşık olduğu, başkalarıyla ilişkiler kurmak istediği, başka bir kadınla birlikte olmak istediği için

boşanmak istediğinde evliyken ona ücretsiz hizmet eden, çocuklarını yetiştiren, belki ebeveynine, ailesine bakan bir kadını -ve çocuklarını- geride bırakabilir mi?

işte nafaka, bir kadın boşanabilsin, bir erkek o kadını ve çocukları kolayca geride bırakmasın diye var. kadınların mahkum edildiği ücretsiz çalışmanın “tazminatı”.

yeni bir hayatın eşiğinde

bir kadının boşandıktan sonra yeni bir hayat kurması, iyi ücretli bir işte çalıştığında bile kolay değil. birçok kadın boşandıktan sonra aile evine dönmesi de mümkün değil. onu ve çocuklarını geçindirecek bir nafaka alamaması -ki genellikle böyle- birçok durumda öldürölme tehlikesini göze alarak o evde kalması anlamına geliyor.

nafaka konusunda karar verecek olanlar da bunu pekala biliyor. “ailem güvende” sözüyle bunu kastediyorlar zaten. aile fertleri güvende demiyorlar ki, aile kurum olarak sarsılmıyor, dağılmıyor.

propaganda makinesi

bu konuda bir süredir propaganda makinesi çalışıyor. “nafaka mağduru erkekler”e değinmeden türkiye’de ortalama nafakanın 1.179₺ olduğunu söyleyeyim. ortalama; fazlası var tabii ama azı da var! o arada sosyal medyada bazı hayali kişilikler dolaşıyor. iki ay evli kalıp on yıl nafaka ödeyen adam! boşanırken eşinin donuna kadar alan kadın!

ama çocuğı için mahkemenin hükmettiğı nafakayı ödememek için kırk takla atan adam hayali değil, gerçek! otuz yıl evli kaldığı, üç çocuklarını büyötmüş kadına nafaka ödemeyi haksızlık sayan erkek gerçek! çocuklarına bakamadığı için intihar eden kadın gerçek!

her kadın bunlardan birini tanır, her kadın nafaka gerçeğini bilir. eşitliğı ve özgürlüğü savunan kadınlar olarak başka kadınlara en kolay ulaşabileceğimiz konu nafaka hakkı. haklarımızı zalime yem etmemek için sesimizi hepsine ulaştırmaya ihtiyacımız var.

Kadının Nafaka Hakkına Yönelik Tutum ve Tartışmalar

Fatma Hopikoğlu-27 Eylül 2026



Nafakanın evlilik süresi gibi mekanik ve şeklî bir kritere bağlanması, kadının evlilik süresince verdiği emeğin ve uğradığı sosyoekonomik kayıpların yok sayılmasına, taraflar arasındaki fiilî eşitsizliğin boşanma sonrasında daha da derinleşmesine neden olacaktır

Mevcut pozitif hukukumuzda yoksulluk nafakasının evlilik süresine bağlanması veya hâkim tarafından belirli bir süreyle sınırlandırılması yönünde yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesi uyarınca boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla “**süresiz**” olarak nafaka talep etme hakkına yönelik olarak Anayasa Mahkemesi kanundaki süresiz ibaresini iptal etmiştir. İptal kararı ile kadınların nafaka hakkı bakımından hukuki, sosyal ve siyasi açılardan tartışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ancak kanun koyucu yeni bir düzenleme yapana kadar yürürlükte olan yasal düzenleme uygulanmaya devam edecektir. Toplumda nafakanın süresiz olduğu söylemlerinin arttığı noktada öncelikle devam eden düzenlemenin ne olduğu, bu tartışmaların hangi mağduriyetten ortaya çıktığı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

ÜLKEMİZDE SONSUZ, SÜRESİZ NAFKA OLMAMASINA RAĞMEN TOPLUMDA SÜRESİZ NAFKA UYGULAMASI MAĞDURİYETİ YANSITILMAKTADIR.

Özellikle eril dil yüklenmiş söylemleri, kanun maddesinin aksine toplumda mağduriyet çağrısı içeren bir noktaya ulaşmıştır. Türk Medeni Kanunu'nun 175. maddesi **cinsiyetten**

bağımsız olarak düzenlenmiştir: *“Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir. Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.”* İptal edilen düzenlemede yine “kadın” ya da “erkek” ayrımı yapılmamış olup ayrıma sebep olan kriterlerin yoksulluğa düşme riski ve kusurun daha ağır olmaması şeklinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla şartları olduğu takdirde erkeğin de kadın eşten yoksulluk nafakası talep etmesi hukuken mümkündür. Kamuoyunda yürütülen tartışmalarda nafakanın *“sadece kadınlar için düzenlenmiş ve hiçbir koşulda bitmeyen, mezara kadar süren mutlak bir yükümlülük, erkeklerin yeni bir hayat kurmasını engelleyen hakkaniyetsiz uygulama”* olarak sunulması ve bu söylemlerin toplum içinde haberleştirilmesi hukuki gerçeklerle bağdaşmayan eril zihniyeti yansıtan seçici ve manipülatif bir anlatıdan ibarettir. Topluma bu tür söylemlerle nafakanın adil olmaktan uzak, sadece erkek eşlerin mağdur olduğu bir uygulama olduğu yansıtılmaktadır.

Kanunda süresiz nafaka düzenlemesi ile bu nafakanın nasıl kaldırılabilceği de açıkça düzenlenmiştir. Kanunda bahsedilen süresiz nafaka ödenmesi hali aslında süresiz olmayıp nafakanın hayat boyu dokunulamaz bir borç olduğu anlamına gelmediğini, sona erme ve değiştirilme şartlarını açıkça hükme bağlayarak dengelemiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 176/3 maddesinde de *“İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü hâlinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evliymiş gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz hayat sürmesi hâlinde mahkeme kararıyla kaldırılır.”* nafakanın kaldırılabilceği hususlar açıklanmıştır. Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirmesi hâlinde nafaka miktarının azaltılması veya tamamen kaldırılması her zaman dava konusu yapılabilmektedir. Nafaka borçlusunun gelirin azalması ya da nafaka alacaklısının asgari ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzenli bir işe girmesi durumlarında mahkemelerce nafakanın kaldırılmasına veya uyarlanmasına karar verilmektedir. Hukukumuzda ayrıca tarafların ekonomik ve sosyal durumları ile hakkaniyet ilkeleri gözetilerek yoksulluk nafakasının toptan ödenmesi imkânı da mevcuttur.

ANAYASA MAHKEMESİNİN İPTALİ SONRASI TARTIŞMALAR DEVAM ETMEKTEDİR.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sonrası yasa koyucunun yeni bir yasal düzenleme yapması beklenmektedir. Toplumun bir bölümünde nafakanın tamamen kaldırılması fikri de yoğunlaşmışken hukukçular da nasıl düzenleme yapılacağı konusunda tartışmalar

yapmaktadır. Tartışmanın içeriği ne olursa olsun, boşanma sebebiyle yoksulluğa düşecek olan tarafın devlet tarafından da olsa nafaka hakkının korunması gerekmektedir. Ancak tartışmaların temelinde kadınların her halukarda zarar görebileceği açıkça görülmektedir. Uygulamada nafaka alacaklılarının ezici çoğunluğunun kadın olmasının sebebi kanunun kadına tanıdığı bir hukuki ayrıcalık değil, Türkiye’deki toplumsal iş bölümü ve ekonomik gerçeklikler neticesinde boşanmayla yoksullaşan tarafın ağırlıklı olarak kadın olmasıdır. Kadın istihdam oranlarının düşüklüğü, hane içi bakım yükünün kadına yüklenmiş olması ve evlilik birliği boyunca kadının düzenli ve sürekli bir gelirden yoksun kalması, boşanma sonrasında kadını doğrudan yoksulluk riskiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Nafaka alacaklısının düzenli ve sürekli gelir getiren sigortalı bir işe girmesi veya bağımsız ekonomik güce kavuşması hâlinde nafaka talebinin reddedildiği veya bağlanan nafakanın kaldırıldığı gözetildiğinde, nafakanın bir cinsiyet imtiyazı değil, nesnel yoksulluk durumunun telafisi olduğu açıktır. “Mağdur erkekler” söylemi ise yoksulluk nafakasının barınma, gıda, sağlık ve çocukların bakımı gibi temel yaşam haklarını güvence altına alan hukuki mahiyetini gölgeleyerek, konuyu hak temelli bir güvenceden çıkarıp suni bir cinsiyet çatışmasına dönüştürme işlevi görmektedir.

Nafakanın sona erme ve uyarlanma imkânlarının kamuoyunda kasıtlı olarak dile getirilmemesi; nafakayı medeni hukukun meşru bir ferisi ve dayanışma aracı olmaktan çıkarıp; erkek bireylerin yeni bir hayat kurmasını engelleyen bir “tehdit” veya “cezalandırma” aracı gibi konumlandırmaktadır. Bu algı operasyonu, nafakanın boşanma ile birlikte yaşam standardı çöken kadın ve çocuklar için taşıdığı hayati güvenceyi aşındırmakta ve nafaka hakkını tasfiye etmeyi hedefleyen yasal değişiklik taleplerine zemin hazırlamaktadır. Hukuki belirlilik gereği yapılması gereken, mevcut sona erme ve indirim mekanizmalarının gerçekliğini vurgulamak ve kadınların ekonomik bağımsızlığını sağlayacak sosyal devlet politikalarını hayata geçirmektir. Kanunun süresiz nafaka uygulaması devam ederken yeni yapılacak süreli nafaka düzenlemesi yapması halinde çalışamayan, süresi dolan ve yoksulluğa düşecek/artacak nafaka alacaklısının da korunması gerekmektedir. Burada Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olarak nafaka fonu kurması gibi önleyici ve koruyucu tedbirler alınabilecektir. Kamuoyunda da bir süredir nafaka fonu kurulmasına, devletin ücretsiz kreş yardımı yapmasına dair tartışmalar yürütülmektedir. Burada ortaya çıkacak sorunlardan biri olan devletin nafaka borçlusunun borcunu doğrudan üstlendiğine dair somut bir yasal düzenleme bulunmamasıdır. Düzenleme olmamasının da mağdurunun yine nafaka alacaklısının olduğu açıktır. Düzenleme olsa dahi yoksulluk nafakası, evlilik birliğinin sona ermesinden kaynaklanan, eşler arasındaki dayanışma ve bakım yükümlülüğünün devamı niteliğindeki

şahsi ve medeni bir sorumluluğu ortadan kaldırmaya yönelik bir düzenleme olacaktır. Nafaka borcunun borçlunun üzerinden alınarak doğrudan kamusal bir fona devredilmesi, nafakanın bu şahsi yükümlülük niteliğini zedeleyerek borçluda sorumluluk bilincinin ortadan kalkmasına sebebiyet verebilir. Borcun devlet tarafından karşılanacağını bilen yükümlünün ödeme iradesi büsbütün zayıflayabilir. Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen sosyal hukuk devleti ilkesi, ekonomik bakımdan güçsüz yurttaşlara sosyal yardımlar yoluyla asgari geçim desteği sağlanmasını gerektirmekle birlikte; bu durum, bireylerin aile hukukundan doğan borçlarının kamulaştırılması anlamına gelmemelidir. Buna karşılık, hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşabilecek uygulanabilir model; borcun kamulaştırılması değil, nafaka alacaklısının tahsilat sorununu çözmeye dönük bir avans ve rücu sisteminin işletilmesidir. Yani nafaka alacağını tahsil edemeyen alacaklıya devlet tarafından ödeme yapılması, ardından ödenen bu tutarların kamu gücü kullanılarak borçludan rücu tahsil edilmesi yöntemi benimsenirse hem alacaklının yoksulluğa düşmesi engellenir hem de borçlunun yasal sorumluluğu baki kalır. Mevcut durumda böyle bir kurumsal güvence bulunmadığından, nafakayı tahsil edemeyen hak sahipleri fiilen sosyal yardımlara muhtaç kalmaktadır.

Tartışmalar arasında yer alan devletin ücretsiz kreş sağlaması uygulamasında dahi her yerde bu uygulamaya erişimin kısıtlı olabileceği de dikkate alınmalıdır. Bu destekle birlikte kadın istihdamını arttıracak düzenlemeler, eşit ücret politikalarının da geliştirilmesi gerekmektedir. Aksi halde ekonomik konuda birçok yük ve sorumluluk boşanma sebebiyle yoksullaşan tarafa yüklenecektir. Bu durum çocuklar açısından düşünüldüğünde çocuğun üstün yararı ilkesinin de zayıflamasına neden olacaktır.

NAFAKANIN NİTELİĞİ CEZA OLMAYIP NAFKA TARTIŞMALARI KAZANILMIŞ HAKLARDA GERİYE GİDİŞİ ORTAYA ÇIKARMAKTADIR.

Nafaka uygulaması bir ceza ya da tazminat değildir. Uygulama devam ederken nafaka hakkını daha çok kullanan sosyoekonomik olarak zayıf konumda olan kadınlar açısından tartışmalar devam etmekte iken yeni düzenlemede nafaka bakımından çeşitli zamansal sınırlamaların olabileceği öngörülmektedir. Nafakanın evlilik süresi gibi mekanik ve şekli bir kritere bağlanması, kadının evlilik süresince verdiği emeğin ve uğradığı sosyoekonomik kayıpların yok sayılmasına, taraflar arasındaki fiilî eşitsizliğin boşanma sonrasında daha da derinleşmesine neden olacaktır. Örneğin nafakanın salt evlilik süresiyle sınırlandırılması yönündeki tartışmalar, meselenin derin sosyolojik ve ekonomik boyutlarını göz ardı etmektedir. Türkiye koşullarında evlilik birliği süresince ev içi bakım emeğinin ve çocuk bakımının büyük oranda kadınlar tarafından üstlenilmesi, kadınların iş

gücü piyasasından kopmasına, kariyer gelişimlerinin kesintiye uğramasına veya kayıt dışı çalışmaya yönelmelerine yol açmaktadır. Boşanma gerçekleştikten sonra bu fiilî eşitsizlik derhâl ortadan kalkmamakta; belirli bir yaştan sonra iş bulma imkânı kısıtlanan ya da mesleki yetkinliklerini kaybeden kadının boşanmayla birlikte doğrudan derin bir yoksulluğa sürüklenme riski doğmaktadır. Bu durum aynı zamanda ekonomik güvencesi bulunmayan kadınların şiddet veya geçimsizlik içeren evlilikleri sonlandırmaktan vazgeçerek mevcut duruma boyun eğmelerine yol açabilecektir.

Tüm tartışmalar, gelişmeler bakımından ortaya konulan fikirler değerlendirildiğinde; nafaka yükümlüsü tarafa ödül sayılabilecek derecedeki düzenlemelerin, ne kadar evli kalındıysa o kadar süren nafaka uygulamalarının, devletin kuracağı nafaka fonlarının, nafaka yükünün kaldırılarak ücretsiz kreş ve okul desteği sağlanmasının yararı bireysel yükümlülüğünden kurtulacak tarafı rahatlatacaktır. Anayasa Mahkemesinin kadınların yıllarca emek verdiği ve elde ettiği hakları geriye gidiş niteliğinde ortadan kaldırması sistemin bütününe dair yanıltıcı bir tablo yaratmış ve kadınların bakım emeğini görünmez kılınmasına neden olacaktır. Yapılacak düzenlemenin her yönüyle kazanılmış hakların zedelenmesinin ve çocuklar bakımından da çocuğun üstün yararını gözetmeyen anlamlar içermemelidir.

‘Ailem Güvende’ Adına Kurulan Kuşatma

Derya Aslan-27 Eylül 2026



zgrlk, başkasının vereceği bir lütuf değil, örgütlü toplumun kendi mücadelesiyle kazandığı bir alandır. Bu nedenle kadınların örgütlenmesini yalnızca kadınların meselesi olarak görmüyoruz: Kadının susturulduğu, örgütlenmesinin engellendiği, dilinin ve kimliğinin bastırıldığı bir toplum zgr değildir. Kadın özgürlüğünü sonraya erteleyen hiçbir toplumsal dönüşüm, geręek bir dönüşüm olamaz

Biz kadınlar, “aileyi koruma” adı altında sürdürülen tartışmalara yalnızca bugünün politik atmosferinden bakmıyoruz. Çünkü kadınların yaşamına yönelik müdahalelerin dili değişse de özü değişmiyor. Dn “ahlak”, “gelenek” ve “namus” denilerek çizilen sınırlar, bugün “güvenlik”, “toplum” ve “aile” söylemleriyle yeniden üretiliyor. Kavramlar değişiyor; kadın üzerinde kurulmak istenen denetim ise sürekliliğini koruyor. “Ailem Güvende” adıyla yürütülen son operasyonlar da bu sürekliliğin bugünkü halkalarından biri. Bu yüzden sormamız gereken ilk soru şu: Kimin ailesi, kime karşı güvende?

Bu süreklilik, kadının yaşamını kendi belirlediği sınırlar içinde tutmak için her dönem yeni araçlar yaratan erkek egemen sistemden besleniyor. Bu sistem kadının bedeni, emeği, kimliği, dili ve yaşam tercihleri üzerinde söz sahibi olmaya alışıyor. Kadını aile içinde tanımlamakla kalmıyor; toplumsal yaşamda da onu korunması ve denetlenmesi gereken biri olarak konumlandırıyord. Kadının nasıl var olacağına kadın değil, başkaları karar veriyor.

Dolayısıyla bugün tartışmamız gereken yalnızca “aile” değil, kadınların kendi yaşamları üzerindeki iradesidir. Kadın adına konuşan, kadın adına karar veren ve kadınların kendi sözünü kurduğu alanları daraltan her yaklaşım, erkek egemen sistemin kendini yeniden üretme biçimlerinden biridir.

Bu yaklaşımın en önemli hedeflerinden biri, kadınların örgütlü gücü ve mücadelesidir. Çünkü kadınlar örgütlendiğinde kendi yaşamlarına dair söz söylemekle kalmaz, kendilerine dayatılan toplumsal düzeni de sorgulamaya başlar. Örgütlenmek; yaşadıklarımızı paylaşmak, dayanışma kurmak ve kişisel deneyimleri ortak bir hafızaya ve mücadeleye dönüştürmektir. Kadınların örgütlenme alanları daraltıldığında yalnızca kurumlar hedef alınmaz; kadınların birbirine ulaşma ve toplumsal dönüşümün öznesi olma imkânı da zayıflatılır. Bu nedenle örgütlenme hakkı, kadın özgürlüğünün tali bir başlığı değil, kadınların kendi yaşamları üzerinde söz ve karar sahibi olmasının temel koşuludur.

Örgütlenme Hakkımıza Yönelik Kuşatma

Son dönemde yaşananlar, bu müdahalenin nasıl somutlaştığını açıkça gösteriyor. Kadın hareketinin kriminalize edilmesi, kadın kurumlarının ve aktivistlerin soruşturmalarla karşı karşıya bırakılması, doğrudan örgütlenme hakkını hedef alan bir baskı politikasıdır.

2026 yılında TJA aktivisti Ayşe Gökkan hakkında verilen toplam 19 yıl 6 aylık hapis cezası bu açıdan önemli bir örnektir. Gökkan’ın avukatı, kararın kadın örgütlenmesini kriminalize ettiği ve örgütlenme hakkını ihlal ettiği değerlendirmesinde bulundu. Bu dava, kadınların kendi politik sözünü ve örgütlü iradesini kurmasının nasıl yargısal baskı alanına çekilebildiğini gösteriyor.

“Ailem Güvende” adı altında yürütülen son operasyonlarda da dernekler, aktivistler ve farklı toplumsal kesimlerin örgütlü yapıları hedef alındı; gözaltı, tutuklama, arama ve erişim engeli gibi araçlar birlikte kullanıldı. 15 Eylül’de operasyonları protesto eden 100’ün üzerinde kişinin gözaltına alındığı, İstanbul’da gözaltına alınan 37 kişiden 20’sinin tutuklandığı TİHV tarafından raporlandı. Aynı süreçte aralarında Kadın Koalisyonu ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu’nun da bulunduğu çok sayıda sosyal medya hesabına erişim engeli getirildiği bildirildi.

Bu gelişmeler birbirinden kopuk olaylar değil. Operasyonların ilk hedefi LGBTİ+ dernekleri oldu; ardından kadın örgütleri, gazeteciler ve hak savunucuları da aynı kuşatmanın içine alındı. Hedef alınan tek bir kurum, tek bir aktivist ya da tek bir sosyal medya hesabı değil;

kadınların ve toplumun söz söyleyebildiği, örgütlenebildiği ve dayanışabildiği her alan. O halde bir derneğe ya da belirli bir toplumsal kesime yönelik baskı karşısında “Onlar kim, bu bizi ilgilendirir mi?” diye sormak yetmez. Asıl soru şudur: Yarın aynı yöntem bizim kapımıza dayandığında elimizde hangi hak, hangi hukuk ve hangi örgütlü dayanışma kalacak?

Kürt Kadınları İçin Katmanlanan Baskı

Bu kuşatma bütün kadınlar tarafından aynı biçimde yaşanmıyor. Kürt kadınlar için özgürlük mücadelesi, dil ve kimlik mücadelesinden ayrı düşünülemez. Anadilinde konuşmak, kimliğiyle var olmak ve örgütlenmek birbirinden kopuk talepler değil; aynı özgürlük mücadelesinin parçalarıdır. Devletin tekçi ve güvenlikçi politikaları erkek egemenliğiyle iç içe geçtiği için Kürt kadınların dili, kimliği ve örgütlü iradesi aynı anda hedef alınıyor.

Bu iç içe geçmenin kökleri derindir. Devletin “makbul vatandaş” anlayışı hiçbir zaman yalnızca siyasi görüşle ilgili olmadı. Devlet, yurttaşın hangi dili konuşacağından nasıl bir aile kuracağına, nasıl yaşayacağına kadar geniş bir alanda toplumu biçimlendirmek istedi. Kürt olmak başlı başına bir mücadele alanına dönüştürüldü; Kürt kadın olmak ise bu baskının farklı katmanlarını aynı anda yaşamak demekti. Bir yandan halk olarak inkâr ve imha politikalarıyla karşı karşıya kaldık, öte yandan erkek egemen toplumsal ilişkilerin sınırları içinde yaşamaya zorlandık.

Bu politikaların kadınların gündelik yaşamındaki karşılığı somuttur. 2016’dan sonra kayyum atanan belediyelere bağlı 43 kadın merkezi kapatıldı. Bu merkezlerle birlikte, erkek şiddetine maruz bırakılan kadınların kendi dillerinde destek ve dayanışma bulabildiği alanlar da ortadan kaldırıldı. İstanbul’da 40 belediyeyi kapsayan izleme çalışmamız da aynı tabloyu gösteriyor: Kentteki 59 kadın merkezinden yalnızca ikisinde Kürtçe destek hattı var; anadilde destek kurumsallaşmamış, büyük ölçüde bireysel çabalara dayanıyor.

Bu katmanlı baskı nedeniyle Kürt kadın özgürlük mücadelesi hiçbir zaman “kadınlara birkaç hak daha verilmesi” talebiyle sınırlı kalmadı. Biz daha köklü bir şeyi sorguladık: Kadının nasıl yaşayacağına, nasıl mücadele edeceğine ve toplumsal yaşamda nasıl özne olacağına kimin karar verdiğini.

Bugün de bu sorgulamayı sürdürüyoruz. Baskıya karşı yanıtımız, öz savunmamızı ve öz örgütlülüğümüzü güçlendirmektir. Onlarca yıllık mücadeleden devraldığımız birikimi

bugünün koşullarında yeniden üretiyor, dayanışma ağlarımızı genişletiyor, yeni mücadele alanları yaratıyoruz. Çünkü bizim için örgütlenme, var olan alanları korumakla sınırlı değil; özgür bir yaşamı kurmanın temelidir.

Bütün bu deneyimin ışığında, “Ailem Güvende” adı altında kurulan kuşatmayı salt aile politikaları üzerinden okuyamayız. Bu söylem, kadınların yaşamını, kimliğini ve örgütlü iradesini belirlemeye yönelik daha geniş bir erkek egemen devlet zihniyetinin parçasıdır. Biz kadınlar korunması gereken nesneler değil, kendi yaşamımızın ve toplumun özneleryiz. Bize biçilen sınırların içinde güvenlik aramıyor; özgürlüğümüzü, öz gücümüzü ve örgütlü irademizi büyütüyoruz.

Bu mücadelede şunu öğrendik: Özgürlük, başkasının vereceği bir lütuf değil, örgütlü toplumun kendi mücadelesiyle kazandığı bir alandır. Bu nedenle kadınların örgütlenmesini yalnızca kadınların meselesi olarak görmüyoruz: Kadının susturulduğu, örgütlenmesinin engellendiği, dilinin ve kimliğinin bastırıldığı bir toplum özgür değildir. Kadın özgürlüğünü sonraya erteleyen hiçbir toplumsal dönüşüm, gerçek bir dönüşüm olamaz.

Baştaki soruya dönersek: Yarın aynı yöntem kapımıza dayandığında elimizde ne kalacak? Cevabını biliyoruz: Örgütlü değilsek yalnızız. Dayanışmıyorsak savunmasızız. Hakları birbirinden ayırıyorsak hepimiz daha zayıfız. Kadın hareketinin yıllardır söylediği söz bugün de geçerli: Kadın özgürlüğü toplumun özgürlüğünden, toplumun özgürlüğü örgütlenme özgürlüğünden, örgütlenme özgürlüğü de insan haklarından ayrı değildir. İnsan hakları ise kimsenin kimliğine, düşüncesine ya da yaşam biçimine göre bölünemez.

“Aile” adına kurulan kuşatmaya karşı sözümüz açık: Sorguladığımız aile değil baskı, toplum değil tahakküm; güvenlik değil, özgürlüğü tehdit eden anlayıştır. Bunu kendimiz için olduğu kadar herkes için yapacağız. Çünkü yalnızca kendisi için istenen özgürlük eksik kalır; gerçek özgürlük, başkasının hakkını da kendi hakkın kadar savunabildiğin yerde başlar.

Mücadelemiz, kuşatmaya direnmenin ötesinde, kadınların kendi sözünü kurduğu, kendi yaşamı üzerinde karar verdiği ve toplumsal yaşamın kuruluşuna örgütlü iradesiyle katıldığı demokratik toplumu birlikte kurma mücadelesidir. Kadınlar olarak buna inanıyoruz ve biliyoruz ki özgür bir geleceği bize kimse hazır vermeyecek. Onu kadınların, halkların, emekçilerin, gençlerin ve bütün ezilenlerin ortak mücadelesiyle kuracağız.

Korkuyla değil, örgütlenerek.
Yalnızlıkla değil, dayanışmayla.
İtaatle değil, özgür iradeyle.
Baskıyla değil, demokratik toplumla.

Okulda Ne Öğretiyoruz? İtaat, Ayrımcılık ve Özgürlük Mücadelesi

İlknur Birol-27 Eylül 2026



Farklı kimlikleri, inançları, yönelimleri ve bedenleri dışlayan bu iklim; barışçıl, çoğulcu, eşitlikçi ve gerçekten demokratik bir toplumsal yaşamın kurulmasının önündeki en büyük engeldir. Şiddetin ve nefret dilinin sokağa, aileye, siyasete bu kadar kolay sızmasının arkasında, çocukların zihnine her gün ilmek ilmek işlenen bu dışlayıcı hiyerarşik eğitim rejimleri yatar

Sabah çocukların sırtına çantayı vurup yolladığımız okul kapıları, dışarıdan bakınca masum birer fırsat eşitliği zemini, çocukların hayata hazırlanacağı güvenli limanlar gibi durur. Devletin resmî retoriği ve liberal masallar bize okulların herkesin eşit koşullarda yarıştığı tarafsız bilgi aktarım mercileri olduğunu söyler. Ama işin aslı hiç öyle değildir. Okullar kız ve erkek çocuklarına hayatta biçilen eşitsiz rolleri pekiştiren, kurallarla bedenlerin denetlendiği, dogmalarla zihinlerin daraltıldığı ve kapitalist-ataerkil düzene hazırlanıldığı yerler haline gelmiştir. Bugün güncel durumda okullarda neler dönüyor, çocuklar bu karanlık sarmaldan ruhsal ve bedensel olarak nasıl etkileniyor ve bu çarkı kırmak için nereden başlamalıyız, meselenin kökenine inmek zorundayız.

Kitaplardaki resimler veya müfredat kâğıtlarındaki süslü laflar buz dağının sadece görünen kısmıdır. Asıl tahribat “gizli müfredat” dediğimiz sınıfların ve koridorların unutturulan ama her gün yeniden üretilen günlük akışında gizlidir. Sınıf içinde bile sınıf temizliği, ikram, tahta silme ve temizlik gibi işleri otomatik olarak kız çocuklarına yönlendirilirken; “ağır işler”, eşya taşıma, liderlik veya grup sözcülüğü erkek çocuklarına

verilir. Küçük yaştan itibaren bakım emeği kızlara doğallaştırılır. Hayatın görünmeyen taşıyıcı kolonu olmaları öğretilir. Daha da çarpıcısı, kız çocuklarının kıyafetleri, etek boyları, makyaj yapıp yapmadıkları, saçlarının teli ya da örtünme baskısı üzerinden bedenlerine konan sürekli ahlaki ve idari baskı vardır. Çocuk daha okul kapısından içeri girerken kendi bedeninin tek sahibinin kendisi olmadığını, bedeninin kamunun, ailenin ve idarenin denetim nesnesi olduğunu öğrenir.

Bu denetim rejimi, piyasa ilişkileriyle de kusursuz bir uyum içindedir. Kız çocuklarına öğretilen fedakâr anne, özverili çalışan, her koşulda uyumlu ve itaatkâr özne modeli, ilerideki kapitalist piyasada güvencesiz, esnek ve ucuz kadın emeği olarak sömürülmenin ideolojik hazırlığıdır. Okul, patriyarka ile sermayenin el ele verdiği ilk laboratuvarıdır. Bu süreç çocukların zihinsel ve ruhsal gelişiminde derin yaralar açar. Erkek çocuklarına hata yapma lüksü, risk alma cesareti, kamusal alanda ses yükseltme hakları tanınırken; kız çocuklarına hata korkusu, çekingenlik, her şeyi kusursuz yapma baskısı ve uyum gösterme zorunluluğu aşılanır. Fen bilimleri, matematik, teknoloji ve mühendislik alanlarında kız çocuklarının özgüvenlerinin kırılması, erken sosyalleşmenin kaçınılmaz neticesidir. Sınıf koridorlarında erilliğin ve nesneleştirmenin meşrulaşması akran zorbalığını tetikler ve heteronormatif kalıplara sığmayan, LGBTQİ+ fobiyle hedef gösterilen çocuklar için okullar psikolojik birer işkence seansına dönüşür. Çocuk özgür bir birey olarak değil, cemaat/aile denetiminin uzantısı ve “makbul” bir nesne olarak ele alındığında eleştirel düşünme kapasitesi körelir, meraka dayalı öğrenme yerini ezberci bir korkuya bırakır.

Bu tablonun en ağır ayaklarından biri de zorunlu din dersleri ile seçmeli adı altında dayatılan mezhepsel yoğunluklu teolojik bir kuşatmadır. Devletin belirli bir dini yorumu tek doğruymuş gibi çocuklara dayatması vicdan özgürlüğünün temelden ihlalidir. Alevi, ateist, Êzidî, Hristiyan, Musevi, deist ya da farklı bir inanç/felsefi çizgiden gelen çocukların kimlikleri yok sayılır ve “makbul” kalıba sığdırılmaya çalışılır. Farklı olan dışlanır, ötekileştirilir. Evrim teorisinin budanması, bilimsel olguların dinsel dogmalarla açıklanması bu eğitim sisteminin hedefine koyduğu “insan”ı yaratmak için başvurduğu en kestirme ve kötücül yoldur. Üstelik din derslerinde işlenen aile tasvirleri, kadına biçilen ikincil roller ve geleneksel ahlak normları, cinsiyetçiliği kutsal bir zırhla kuşanarak pekiştirir. Laiklik ilkesi bu noktada hayati bir anlam kazanır. Laiklik devletin dinle kavgası değil, okulun dogmalardan arındırılarak bilimsel aklın, vicdan özgürlüğünün ve eşit yurttaşlığın en önemli güvencesi haline gelmesidir.

Cinsiyetçilik ve zorunlu din dersi dayatmaları bireysel hayatları ve zihinleri daraltmakla kalmaz; erken yaşlardan itibaren ötekileştirmeyi, hiyerarşiyi, tahakkümü ve ayrımcılığı normalleştirerek toplum genelinde çatışmayı, kutuplaşmayı ve şiddeti körükleyen en temel yapısal kaynaklardandır. Farklı kimlikleri, inançları, yönelimleri ve bedenleri dışlayan bu iklim; barışçıl, çoğulcu, eşitlikçi ve gerçekten demokratik bir toplumsal yaşamın kurulmasının önündeki en büyük engeldir. Şiddetin ve nefret dilinin sokağa, aileye, siyasete bu kadar kolay sızmasının arkasında, çocukların zihnine her gün ilmek ilmek işlenen bu dışlayıcı hiyerarşik eğitim rejimleri yatar. Gerçek bir barış ve ortak yaşam zemini, ancak eğitimin bu dogmatik, ataerkil ve milliyetçi-dinci kılıflardan arındırılmasıyla, yani insanın özgürleşmesi ile mümkündür.

Piyasa mekanizmalarının eğitimi birer ticarethaneye çevirmesi de bu tabloyu tamamlar. Parası olanın nitelikli eğitime eriştiği, dar gelirli aile çocuklarının ise merdiven altı tarikat yurtlarına, mesleki eğitim kılıfı altında sömürü tezgâhlarına mahkûm edildiği bir düzenle karşı karşıyayız. Veli üzerindeki maddi yük, çocuk üzerindeki rekabet baskısı ve geleceksizlik hissi, toplumsal ruh sağlığını bozan önemli bir etkidir. Oysa eğitim ne bir ticari yatırım ne de bir lütuf vazgeçilmez kamusal bir haktır

Bu sistemi reformlarla, makyaj niteliğindeki düzenlemelerle düzeltmek oldukça zordur. Kökten bir dönüşüm programı şarttır. Okullarda kıyafet, etek boyu, başörtüsü baskısı ya da beden denetimine dayalı tüm disiplin yönetmelikleri lağvedilmeli; çocuklar ne giyerse giysin, hangi kimlikle var olursa olsun okul içinde mutlak bir güven hissetmelidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, hak temelli eleştirel yaklaşım ana müfredatın omurgası yapılmalıdır. Zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri derhal kaldırılmalı, inanç/vicdan özgürlüğü temelinde kamusal alan dogmalardan ve teolojiden arındırılıp yerine felsefe, mantık, eleştirel düşünce, dinler tarihi ve bilim tarihi konulmalıdır. Eğitim piyasadan tamamen arındırılmalıdır. Velilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin demokratik bir biçimde söz sahibi olduğu okul yönetimleri oluşturulmalıdır. Eşit beslenme ve ortak yaşam alanları tüm okullarda standart hale getirilmelidir.

Çocukların rüyalarındaki özgür geleceği gri kışla duvarlarına, piyasanın ve patriyarkanın çarklarına teslim etmeyelim.

Başka bir okul, başka bir hayat ve barış içinde çoğulcu başka bir dünya ellerimizde büyüyecek.

Amaterasu ve ‘Cam Ciltler’; Şintoizm Bu İşe Ne Der?

Rojda Yıldız-27 Eylül 2026



Tanrılar Amaterasu’yu mağaradan çıkarabilmek için dünyanın her yerinden güzel öten kuşları mağaranın önüne getirirler. Hep bir ağızdan öten kuşların sesi karşısında kayıtsız kalamayan Amaterasu (mağaradan çıkışını anlatan birkaç farklı mitolojik anlatı vardır, bir anlatımda çok güzel başka bir tanrıçanın kapının önüne getirilerek kutsal kagura dansı yaptığı bunun karşısında Amaterasun dayanamayıp dışarı çıktığı anlatılır) yavaşça kapıya doğru gider

Şintoizm, Japon halkının geleneksel inancıdır. Animistik bir inanç olan Şintoizm’de her varlıkta canlılık ilkesinin geçerli olduğuna inanılır ve kozmik dengenin bu canlılık ilkesi sayesinde var olduğu düşünülür. Bir kurucusu olmayan Şintoizm geleneksel aktarımlarla bugüne kadar gelmiş ve animistik inancı en geniş biçimde yaşamaya devam eden bir inanç biçimidir. Dünya üzerinde yaklaşık 120 milyon Şintoistin olduğu düşünülmektedir. Bir inanç olmakla birlikte Japon geleneksel-kültürel kimliğinin ayrılmaz bir parçası[1] olarak görülmektedir.

Yüce bir yaratıcıya inanmayan Şintoistler, *kami* ismi verilen ve kutsal canlılarda bulunduklarına inandıkları manevi bir güce, bir enerjiye inanırlar. Evrenin her yerinde bulunan kamiler iyi ve kötü olarak ayrılır, bir yandan insanlara iyilik getireceği düşünülen kamiler varken bir yandan da kötülük dağıtan kamiler olduğuna inanılır. Bu yüzden iyi bir insan olmak, doğayla dengede yaşamak ve iyi davranışlar sergilemek iyi kamilerin sizlere yardım edeceği anlamına gelir. Ölen insanların da ruhlarının *kami* olduğuna inanılır fakat

bu mertebeye varabilmek için yaşarken iyi davranışlar ve düşünceler sergilemek gerektiği düşünülür. Şinto köken olarak Çince bir kelimedir. Nihongi’de ilk kez kullanılan bu kavramın Japoncası “Kami nı Mıçı”dır ve “Kamilerin Yolu” anlamına gelmektedir. Japon inancında oldukça büyük bir yere sahip olan kamilerle geçmişte Miko ismi verilen kadın şamanların iletişime geçtiğine inanılmış, Miko’lar bir anlamıyla tanrı/tanrıçalar ile insan arasındaki elçi olarak görülmüştür. Bugün ise Mikolar tapınaklarda görevli olan ve kutsal ritüelleri yerine getirip, Şintoizmin kutsal dansı sayılan kaguraları yapan kadınlara verilen isimdir.

Kutsal metinler olan Kociki ve Nihongi’de kamilere dair detaylı bilgiler verilerek Şintoizm’in ibadetleri üzerine açıklamalar yer alır. Şintoizm’de günah-sevap gibi kavramların tersine, Asya inançlarında (gnostik inançların birçoğunda) baskın olarak görülen arınma kavramı önemli bir yer tutar. İbadetlerin amacı kötü düşünce ve davranışlardan arınmaktır ve tapınaklar çoğunlukla bu anlayışa hizmet için kurulur. Kegare olarak adlandırılan “manevi kirlilik”, “yaşam enerjisinin azalması” anlamına gelen halden arınmak için (kegar e kalıcı değil, zamanla geçebilen bir durumdur) tapınak girişlerinde eller ve ağız yıkanır. Ölüm, hastalık, yas, depresyon, regl ve doğum kanaması kegar e olarak görülür. Yani yaşam enerjisinin azalması. Japon mitolojisinin doğuşunda dişil enerji kutsanırken, Çin’in Japon kültüründeki etkisinin Budizm ve Konfüçyüsçülük aracılığıyla artması ataerkil yorumların da Şintoizm’e girmesine (zamanla Şintoizmde birçok ataerkil kod da var olmuştur) sebep olmuştur. Kegare (kirlilik) kavramı bu inançların etkisiyle Şintoizm’e girmiştir, regl ve doğum gibi olayların tapınağın saflığını bozduğu söylenerek kadınların kutsal mekanlara girişi bu dönemlerde yasaklanmıştır. Yaklaşık 150 yıl öncesine kadar da kutsal kabul edilen Fuji Dağı’na kadınların tırmanması yasaktı. Japonya modernleşmesi ile birlikte Meiji Restorasyonu döneminde bir bildiri ile bu yasak kaldırıldı (1871). Yasak kalkmadan önce Takayama Tatsu isimli bir kadın bu yasağı protesto etmek için erkek kılığına girerek dağa tırmanmış (1832), yasağı protesto etmiştir.

En büyük ve yaratılışın başındaki kami ise Amaterasu ismi verilen güneş tanrıçasıdır. Japon mitolojisine göre evrendeki kozmik dengeyi sağlayan ve güneş ışığıyla dünyanın var olmasını sağlayan Amaterasu her Şinto’nun ibadet ettiği tanrıçalardan biridir. Mitolojik anlatıma göre Amaterasu’yu fırtına tanrısı olan kardeşi Susanoo’nun taşkın davranışları çok kızdırır. Tanrı Susanoo şımarık bir çocuk gibi kutsal pirinç tarlalarını dağıtır, su kanallarını yıkar ve kutsal tapınakları kirletir. Kardeşinin bütün bu şımarıklığına göz yuman Amaterasu sabretmeye çalışır fakat Susanoo Amaterasu’nun dokuma yaptığı kutsal

dokuma salonunun çatısını deler ve içeriye derisi yüzülmüş kutsal bir at fırlatır. Bir anda kaosa dönen kutsal dokuma salonunda dokumacı kızlardan biri kötü bir şekilde ölür. Amaterasu büyük bir keder ve üzüntü içerisinde bu dünyadan vazgeçer. Ama-no-Iwato (Göksel Kaya Mağarası) adı verilen mağaraya girer ve girişini devasa bir kaya parçasıyla kapatır. Güneş tanrıçasının saklanmasıyla birlikte tüm evren zifiri karanlığa gömülür. Bitkiler sararıp solar, bereket yok olur ve yaşam durma noktasına gelir. Işığın yokluğunu fırsat bilen kötü ruhlar yeryüzünde serbestçe dolaşarak kaosa neden olurlar. Dışıl enerjiyi kozmik evrenin temel çekirdeği olarak gören Şintoizm inancında onun yokluğu yaşamın yokluğu anlamına gelir.

Tanrılar Amaterasu'yu mağaradan çıkarabilmek için dünyanın her yerinden güzel öten kuşları mağaranın önüne getirirler. Hep bir ağızdan öten kuşların sesi karşısında kayıtsız kalamayan Amaterasu (mağaradan çıkışını anlatan birkaç farklı mitolojik anlatı vardır, bir anlatımda çok güzel başka bir tanrıçanın kapının önüne getirilerek kutsal kagura dansı yaptığı bunun karşısında Amaterasun dayanamayıp dışarı çıktığı anlatılır) yavaşça kapıya doğru gider. Fakat temkinli davranan Amaterasu kapıdan hemen çıkmaz. Ta ki mağaranın girişindeki aynayı fark edene kadar. Aynadaki güzellik karşısında kendisini tutamaz ve daha yakından bakmak için mağaranın dışına çıkar. O çıkar çıkmaz mağaranın girişine sihirli bir ip çekilir (bugün Şinto tapınaklarının girişinde temsilen bu kutsal ipler bulunur) ve Güneş tanrıçası bir daha içeri girmez, kozmik denge yeniden sağlanarak evrenin yaşaması sağlanır. Yaşamı var eden ve kozmik dengeyi sağlayan Amaterasu miti o kadar baskındır ki Japon Kralliyet ailesi kendisinin

Amaterasu soyundan (Japonya'yı düzene sokması için yeryüzüne gönderdiği torunu Ninigi-no-Mikoto'dan) geldiğini iddia etmekte, meşruluğunu buradan almaktadır.

Japon animasyonlarında da Şintoizm ve özellikle kami inancı ön plandadır. Kozmik inancın baskın sembollerle anlatıldığı ve en fazla bilinen animasyon filmlerinden biri de Prenses Mononoke'dir (1997). Dünyaca ünlü animasyon yönetmeni Hayao Miyazaki tarafından çekilen animasyon filminde Şintoizm'den bolca esinlenme görürüz. Şintoizm felsefesine göre doğadaki her varlığın; nehirlerin, çiçeklerin, dağların ve ormanların kendi ruhları (kamileri) vardır. Filmde bütün bu kamilerin kamisi Orman Ruhu (Geyik Tanrısı), doğanın ta kendisidir. Doğaya zarar veren bir grup insanla doğayı savunmaya çalışan ormanın, hayvanların ve iki insan karakterin savaşımının anlatıldığı animasyonda[2] insan ormana zarar verdiğinde aslında kutsal olana saldırmakta ve kendi varoluş köklerine saldırmaktadır. Orman ruhu gündüzleri geyik, geceleri ise devasa bir ruh formuna

(Şintoizm inancındaki *Daidarabotchi* (Gece Yürüyüşçüsüne) dönüşür. Şintoizm inancında ölüm kötü bir şey değildir; yaşamın zıddı hiç değildir. İki oluş da aynı döngünün bir parçasıdır. Ölüm olmadan doğum, yıkım olmadan yeniden doğuş mümkün değildir. Dualizmi reddeden Şintoizm inancında ne tam iyilik ne tam kötülük mümkündür, doğa bu zıtlıkların dengesi olarak var olur. Filmde de kötü olarak görülen en büyük karakterlerden Lady Eboshi bir yandan ormanı yok ederek kötü bir temsilde var olurken, bir yandan toplum dışına itilmişleri, cüzamlıları, müşkül durumdaki kadınları koruması altına alarak iyi bir karakterin temsiline dönüştürülmüştür. Bu kozmik döngüyü temsil eden Orman Ruhu gece ve gündüz şekil değiştirerek canlılığın devam etmesini sağlayan, bütünsel döngünün temel ruhudur. Gündüzleri geyiktir; doğanın canlı, şefkatli, renkli ve ahenkli yanını temsil eder. Adım attıkça çiçekler açar. Gece ise Daidarabotchi'tir; Evrenin sonsuzluğunu ve doğanın insan algısının çok ötesindeki aşkın boyutunu simgeler. Yıldızlardan yapılmış gibi duran bedeni, doğanın sadece dünyadan ibaret olmadığını, kozmik bir enerji olduğunu anlatır.

Peki Amaterasu filmde nasıl geçer? İmparator, Ormanın ruhunu yani Geyik Tanrısını öldürmek için keşiş Jigo'yu (Hem keşiş ismi hem fiziksel görünüşü Jigo'nun Budist olduğunu çağrıştırmaktadır ve Şintoizm'i kirlettiği düşünülen Budizm, Jigo karakterinde eleştirel bir pozisyonda konumlandırılmıştır) görevlendirmiştir. İmparator, kendisini Amaterasu'nun yeryüzündeki gölgesi ve soyu olarak görmektedir. Orman tanrısının üstünde görülen Güneş Tanrıçasının devlet yönetimine alınması, inancın iktidarla bulunduğu anda kendi yarattıklarına düşman olması için kullanışlı bir aparata dönüştürülmesini izleriz filmde. Filmde büyük bir kumpasla Geyik tanrısının kafası kesilir, dünya bir anda karanlığa gömülür. Her yeri siyah yapışkan bir sıvı kaplar, bütün renkler kararmaya başlar. Şinto mitolojisinde bu durum, yukarıda bahsettiğimiz Kegare (kirlilik) kavramının doruk noktasıdır. Kozmik düzeni sağlayan büyük bir kaminin kafasını kesmek, bütün evrenin zehirlenmesine yol açar. Orman ruhu, kafasını aramak için etrafa saldırdığında artık yaşam veren değil, her şeyi yutan saf bir yok ediciye (Aragami) dönüşür. Filmin baş iki karakteri Prens Mononoke ve Ashitaka'nın verdiği mücadele ile Geyik Tanrısının başı gövdesine geri takılır ve bir anda dünya yeniden gün ışığına döner, çiçekler açar, renkler eski haline dönmeye başlar.

Bütün bunları neden yazdım?

Son dönemlerde özellikle dijital medyada sürekli önüme çıkan “kozmetik sektörünün devi Japon markalar” reklamları, influencer tanıtımları uzun süredir hepimizin malumu. Üstüne yeni akımlar eklendi; “Japonya’ya giderseniz boş bavulla gidin, bütün kozmetik

eşyalarını almak isteyeceksiniz” reklam ve içerikleri! Japon kadınların “cam cilt” görünüşleriyle yapılan ve yaygınlaştırılan içerikler, (Kore sektörüyle yarışır durumdadır) bu güzelliğe biz de sahip olmak istemez miyiz? kadar uzanan büyük bir manipülasyon dünyası. Bütün bu dijital içerikler Japonya’da kadınlar ne durumda sorusuna götürdü beni. Ufak çaplı bir araştırmayla Japonya’da kadın cinayetleri oranının diğer ülkelere kıyasla oldukça az olduğunu, aile içi şiddetin ise yine dünya oranlarına kıyasla düşük olduğu yazıyordu. Japonya’da kadın cinayeti oranı 100.000 kadında 0.1 ila 0.2 civarında. Bu oran, Japonya’yı dünyada kadınların cinayete kurban gitme riskinin en düşük olduğu ilk birkaç ülkeden biri yapmakta. Asya genelinde ortalama 0.7, Avrupa’da 0.5, Afrika’da ise 3.0 seviyesindedir. (BM verilerinin güvenilirliğini esas almadan sadece fikir edinmek için...) Ama aynı Japonya’da kadınların siyasete ve iş gücüne katılım oranları oldukça geride. Özellikle pandemi sonrası erkek şiddeti şikayetleri artmış durumda. Öyle ki Japonya’da polise yapılan aile içi şiddet danışma ve ihbar başvuruları 22 yıl üst üste artış göstererek yıllık 98.289 vaka ile tarihi bir rekor kırmış.

Biraz da kozmetik sektörüne baktım;

Japonya gerçekten de son yıllarda kozmetik alanının dev pastalarından birine dönüşmüş durumda. J-Beauty olarak adlandırılan Japonya kozmetik sektörünün 2026 yılı itibarıyla Pazar büyüklüğü 30 milyar doları aşmış durumda. Her yıl milyonlarca turist kozmetik alışverişi için Japonya’ya geliyor. Tokyo’nun Kanto bölgesi kozmetik alışverişiyle ünlü (eczanelerden vergisiz kozmetik ürünleri alınabiliyor) bir bölgesine dönüşmüş durumda. Japonya, hacimli üretimden ziyade “yüksek fiyat-yüksek katma değer” odaklı bir ekonomi modeline sahip. Türkiye Ticaret Bakanlığı bu durumu “Kozmetik sektörü bu modelin en başarılı örneğidir.” diye açıklıyor. Dünyanın en büyük 4. online tüketim pazarı Japonya’ya ait. En güçlü kategorilerin başında ise önce moda ardından kozmetik geliyor. Lüks tüketim kategorisinde mücevherlerden sonra da ikinci sırayı kozmetik sektörü almış.

Shiseido gibi dünyaca ünlü Japon kozmetik markaları başka ülkelerde (Tr dahil) en pahalı kozmetik ürünleri arasında. Shiseido’yu özellikle örnek vermemin (başka çokça markaları var) sebebi şu; şirketi yöneticilerinden biri erkek bakım ürünleri satan markası Uno’nun pandemi döneminde çift haneli büyüme gösterdiğini söylemiş. Uno yöneticilerinden Yoshiyuki Matsuo, “Bence koronavirüs, erkek çalışanların ciltlerine daha fazla önem vermesini sağladı[3]” diye eklemiş. Pandemi dönemi dünya genelinde dijital platformların kullanılmasında çok büyük bir artış yaşandığı kesin. Eğitimler, iş, toplantılar, siyaset, sinema neredeyse yaşamdaki her alan dijital mecralarla “ayakta kalmaya” çalıştı. Dijital

etkileşimin pik yaptığı bu süreç sonrasında birçok dijital içerik üretilmeye, influencerlar artmaya, dijital pazarlama ağlarında büyük bir artış yaşanmaya başlandı. Ve kozmetik sektörünün devlerinden Japonya bu süreci en iyi “kullanan” ülkelerden biri oldu.

Başa dönersem;

Japonya’nın bu kozmetik tablosu bugün dünyanın her yerinde büyük bir kadın kırımının veçhelerinden biri sadece. Ataerkil sistem kadında (insanda) mana adına ne varsa yok etmeye, kadınlık kavramını fiziksel bir performansa indirgemeye devam ediyor. Bir zamanların kozmik-aşkın gücü beş dakikada manipüle edilebilir, her an öldürülebilir, her dk şiddet uygulanabilir bir metaya dönüştürülmek isteniyor. Birçok mitolojinin doğuşunda yer alan ana kadın tanrıça figürlerinin dünden bugüne geçirdiği bu dönüşüm (kadınlık temsilde) ataerkinin büyük zaferi mi insanlığın ve canlılığın büyük kaybedişi mi? Bu anlatılar her şeyi açıklar mı? Hayır. Ama hiçbir şey olmadıkları kesin!

Bütün bu dijital manipölasyonların arasında Amaterasu’yu buldum. Şımarık erkek bir tanrının saçmalıklarına katlanamayıp mağarasına çekilen, gittiği için bütün evreni büyük bir karanlığa zerk eden Amaterasu’yu. Yıllardır defalarca izlediğim Prenses Mononoke geldi sonra aklıma. Tanıştığım her kadına “ne olur izle” dediğim. Bedeni ve ruhu bir bütün olarak gören, birbirinden ayrıldığı/kesildiği zaman bütün evreni karanlığa boğan Ormanın ruhunu. Güncelin anlık fotoğrafına baktığınızda romantik gibi geliyor değil mi? Romanssız hakikat biraz da başı kesilmiş geyik değil midir?

Dünün büyük dişil enerjileri bugün “cam ciltlere” dönüştürülmüş bir vitrin adeta, mutluluğu “fiziksel güzellikte” arayanların bedenleri ruhlarından çalınmış, ruhları sürekli *kegare*’de ve bu defa ne el yıkanarak ne ağız yıkanarak arınılabiliyor. Kozmik dengenin bozulmaması uğruna bir bütün olarak yaşam savaşını veren tanrıçaların bugün getirildiği durum her zamankinden daha acı. Amaterasu erkeklerin şımarıklığına dayanamayıp kendi iradesiyle mağaraya kapandığında bütün tanrılar yaşamın devam edebilmesi için onu dışarı çıkarmak adına seferber olmuştu ama bugünün ataerkil sistemi Amaterasu’yu mağaraya kapatmak, kapatıldığı mağarasında durmadan kozmetik alışverişi yapmak ve tüketmek için ayakta kalmasını sağlamak istiyor. Pandemi süreci ve sonrasında yapılan kimi araştırmalar bizlere gösterdi ki insanların (erkeklerdeki artış oranını yukarıda yazmıştık) evde kalma süreleri dijital içeriklere daha fazla maruz kalmalarına ve maruz kaldıkça tüketmelerine yol açıyor. Üstelik bu tüketim sadece maddi anlamda değil, bu dijital içerikler her geçen gün kişinin mutsuzlaştığı, başkalarının “hayat”larına özenerek kendi hayatını hiçleştirdiği ve büyük psikolojik bunalımlara yol

açmaya devam ediyor. Kuşkusuz Şintoizmin bugün hala yaşayan en büyük animistik inançlardan biri olduğunu söylerken bugünün modern dünyasının yarattığı yıkıcı etkiyle söylemek gerekiyor. İnançlar hakikatten koptukça kapitalizmin elinde bir meta olmaya, para kazanılacak eşyalara dönüştürülmeye devam ediliyor. Japonya'nın bu hikayesi evrensel bir anlatının acı bir yüzü sadece. Dünyanın hangi ağaç kovuğunu kazsanız altından çıkacak olan “kozmik dengenin koruyucusu anatanrıça” bugün sözde güzellik endüstrisinin ayakta kalmasını sağlayan dinamosuna dönüştürülmekte, acımasız bir çarkın içerisinde adeta öğütülerek yok edilmeye çalışılmakta.

Kadim inançların insana iyi gelen bir yanı var; hepsinin bir hikayesi var çünkü. Hikayesiz kalmış modern insanın dönüp arkasına baktığında göreceği hakikat ise hep aynı; Amaterasu mağarada kaldıkça dünya kararmaya, bitkiler solmaya, güneş insanlıktan kaçmaya devam edecek...

[1] Bu inanca ve Japon kültüründeki dönüşümüne odaklanmak sayfalarca sürecektir bir çalışma demek. Bu yazıda sadece birkaç temel mitolojik anlatım ve onların anlattıklarına dair kafa yorulmaya çalışılacaktır.

[2] Çok fazla olay, temsil ve sembolün bulunduğu bu animasyon filminin her detayına dair yazmak bu yazı için imkânsız, fakat her bir ögesinin Şintoizmden alındığı animasyon filmi bu inancı anlamak açısından önemli mesajlar taşımakta.

[3] <https://www.indyturk.com/node/347886/ya%C5%9Fam/japonyada-makyaj-%C3%A7%C4%B1lg%C4%B1nl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-erkekler-kozmetik-%C3%BCr%C3%BCnlerine-ak%C4%B1n-etti>